

Зовнішнє незалежне оцінювання: проблеми, шляхи їх подолання

*Майстер-клас учителя української
мови та літератури ХЗОШ №28*

Собко Олени Іванівни

Що необхідно для успішного складання ЗНО

Знання

**Упевненість у
своїх силах**

Якість пам'яті

**Уміння зберігати
спокій**

Мислення

Застосування елементів проектної технології у процесі підготовки до написання власного висловлення

Проект “Наш твір-роздум”

Етапи реалізації проекту:

1. Визначення мети й завдань проекту
2. Розробка плану діяльності в процесі його реалізації, визначення форм роботи
3. Презентація результату (твір-роздум, база прикладів до певної проблеми)

ТЕМА

ТЕЗА

**Ключові
слова**

Я вважаю,
що

ТЕЗА

Власна позиція

АРГУМЕНТ 1

(погляд із різних боків на
тезу)

ПРИКЛАД

(л-ра чи інші
види
мистецтва)

ПРИКЛАД

(із історії,
власного досвіду)

ВИСНОВОК

Узагальнення
казаного

АРГУМЕНТ 2

(не повторюється думка)

По-перше,

Отже,

Наприклад,

Власне висловлення

Є творці, які культивують чисте мистецтво, зображаючи красу як таку: кохання, витончені лінії тіла, дивовижний пейзаж ... А є такі, що пишуть на злобу дня: закликають повстати проти гнобителів, висміюють вади людей і суспільства, будять національну свідомість.

Яке ж головне завдання справжнього мистецтва?

Викладіть Ваш погляд на цю проблему.

На що варто звернути особливу увагу у формулюванні теми

в умові завдання на написання власного висловлення

- ▣ Тема у відкритому тестовому завданні подається у вигляді двох частин: мікротексту й питання або певного твердження після нього.
- ▣ Мікротекст це лише стимулом для роздумів: він пропонується для того, щоб показати, що на якусь тему люди дивляться по-різному, тобто вирішують певні проблеми, певні питання в різні способи.
- ▣ **Таким чином, головне, на що варто звернути увагу в умові завдання, – це питання після мікротексту.**
- ▣ **Власне висловлення має бути своєрідною розгорнутою аргументованою відповіддю саме на це питання, доведенням виправданості своєї позиції стосовно проблеми, що озвучена в питанні, а не міркуванням стосовно того, про що йшлося в мікротексті.**

Варіативність формулювання тези

1

• Теза сформульована в темі твору

2

• Тема твору – дилема (вибір із двох варіантів)

3

• Тема твору – запитання, отже, тезу потрібно сформулювати самому

4

• Тема твору – речення описового характеру, у якому немає сформульованої тези

Визначте проблемне питання, ключові слова

Є творці, які культивують чисте мистецтво, зображаючи красу як таку: кохання, витончені лінії тіла, дивовижний пейзаж і под. А є такі, що пишуть на злобу дня: закликають повстати проти гнобителів, висміюють вади людей і суспільства, будять національну свідомість.

Яке ж головне завдання справжнього мистецтва ?

Ключові слова: справжнє мистецтво, творець, краса, злоба дня, закликають, висміюють, будять

Як створити якісну тезу у власному висловленні?

- Якісна теза – це чітке, зрозуміле положення на початку тексту, яке:
 - **з одного боку, автор** власного висловлення може легко й переконливо довести у своїх подальших міркуваннях;
 - з іншого боку, читач** (екзаменатор) може легко вичленувати й розпізнати як тезу, тобто як таку позицію, яку автор надалі хоче доводити.

Робота над тезою

- Сформулюйте й запишіть тезу як відповідь на ключове питання в темі твору.
- Подумайте, чи може теза бути такою?

Скільки існує цивілізація, стільки й мистецтво. Воно - невід'ємна складова духовного життя як суспільства в цілому, так і кожної людини, тому питання, яким має бути справжнє мистецтво, завжди було і є актуальним.

Чи теза й вступ у власному висловленні одне й те саме?

- ▣ **Вступом** у власному висловленні можна вважати:
 - загальні міркування, які показують місце проблеми, яка далі обговорюватиметься в тексті, у колі інших дотичних проблем;
 - ліричну замальовку, що готує емоційне тло для подальшого сприйняття міркувань автора, зокрема і його тези, яка буде введена нижче;
 - опис якоїсь ситуації, яка спонукала автора до формування певної позиції (тези) щодо обговорюваної проблеми.

Типові помилки при формулюванні тези

- автор дослівно повторює міркування мікротексту, замість сформулювати своїми словами відповідь на запитання після мікротексту;
- автор сплутує тезу (*Що я думаю з приводу порушеної проблеми?*) й аргументи (*Чому я так думаю?*);
- автор дуже лаконічно дає відповідь на запитання завдання, тим самим показуючи нездатність висловити розгорнуте судження;

Робота в групах за напрямками:

Група 1 – аргументація тези

1. Уважно перечитайте сформульовану тезу.
2. Вирішіть, які думки (мінімум дві) можуть довести істинність нашої тези.
3. Сформулюйте їх, чітко виокремивши.

Групи 2,3 – добір прикладів з літератури або іншого виду мистецтва; з історії чи власного життя

Під час роботи варто використовувати інтернет для пошуку цитат, крилатих висловів про роль мистецтва в житті людини й суспільства, фактів з біографій митців

Як дібрати якісні аргументи у власному висловленні?

- ▣ Найпростішим способом добирання аргументів до тези є пошук відповіді на такі питання:

ЧОМУ я (автор висловлення) вважаю, що моя теза (погляд на проблему, ідея) правильна?

ЧОМУ я (автор висловлення) дотримуюся саме такої позиції стосовно порушеної проблеми, а не якоїсь іншої?

- ▣ Пошук щонайменше двох задовільних відповідей на ці питання (***Чому? – Тому що / та ще й тому що***) дозволить сформулювати аргументи.
- ▣ Дуже зручним та ефективним способом аргументації є використання «обернених

Типові помилки при формулюванні аргументів

- «вплітання» у тезу (наприклад, шляхом використання в тезі речень зі сполучником **тому що**, який відповідає за аргументацію);
- «переливання з пустого в порожнє», тобто переінакшення того самого аргументу;
- сплутування аргументу й прикладу;
- надання аргументів, які насправді не доводять тезу, а заперечують її;
- надання «розмитих» аргументів.

Що таке приклад у власному висловленні?

- Приклад – це указівка на конкретний вияв чого-небудь, на певну діяльність або поведінку людини, на реальні або створені уявою автора події. явища, інформація про історичні події, твори мистецтва тощо.
- У випадку використання прикладу у власному висловленні автор ніби «приміряє» реальність (приклад) до створеної ним теорії про неї (аргументу).

У чому особливість прикладів із мистецтва
й життя?

- ▣ **Автор власного висловлення шукає приклади з мистецтва не в реальному світі, а у світі вигаданому, створеному уявою митця.**
- ▣ **Увага!** У вигаданих світах мистецьких творів усе: люди, предмети, події – **образи**. Про це не можна забувати, щоб не з'являлися абсурдні за своєю суттю формулювання, як, наприклад, таке: *За приклад хочу взяти Григорія Многогрішного...*
- ▣ **Щоб приклад із життя у власному висловлюванні був переконливим і показовим, треба намагатися зробити його «життєподібним»**

Помилки при наданні прикладів до аргументів

- приклад ілюструє лише частину аргументу;
- приклад суперечить аргументу;
- приклад є примітивним;
- приклад стоїть не на своєму місці, а тому важко встановити, що він ілюструє;
- У прикладах з **мистецтва** спостерігаються такі вади:
 - не вказано або переплутано ім'я автора;
 - не вказано назву твору;
 - не вказано або переплутано образи (спотворено ім'я героя, місце подій);
 - неправильно зінтерпретовано образ; визначено проблему, яку порушив митець, жанр твору або якісь інші його характеристики та ін.

Помилки при наданні прикладів до аргументів

У прикладах із життя спостерігаються такі вади:

- переплутано історичні факти;
- не вказано або переплутано важливі деталі історичної події;
- неправильно зінтерпретовано історичну подію, її роль, значення;
- неправильно вказано наслідково-причинові зв'язки між подіями;
- вульгарно зінтерпретовано сучасні соціально-політичні й культурні процеси;
- надано стандартні кліше про видатних осіб без реального визначення їх місця й ролі в тих чи інших процесах.

Увага! Щоб уникнути означених вад, варто до тестування сформулювати «базу універсальних прикладів» (авторів, творів, подій, фактів

Яким повинен бути якісний висновок у власному висловленні

- Якісний висновок – це стисле, зрозуміле, повне узагальнення всіх суттєвих позицій, що були заявлені в тезі, аргументах і прикладах до них, яке:
 - з одного боку, авторові власного висловлення дає можливість показати, що його доведення свого погляду на певну проблему добігло свого логічного завершення й увінчалось успіхом – висловлена теза знайшла своє якнайкраще обґрунтування;
 - з іншого боку, читачеві (екзаменаторові) дає можливість переконатися в виправданості заявленої автором у тезі позиції стосовно порушеної в тестовому завданні проблеми й у здатності автора проводити повний цикл доведення своїх поглядів.

Які типові помилки при формулюванні висновку?

- Подання у висновку іншої або протилежної думки, ніж та, що була висловлена в тезі
- Узагальнення у висновку лише частини міркувань, що були подані в тексті
- Подання у висновку міркувань, які ніяк не впливають із логіки викладу
- Подання у висновку різноманітних закликів, пропагандистських лозунгів

Спеціальні слова й вирази у власному висловленні

Я думаю, ...

На мою думку, ...

Я вважаю, ...

На моє переконання,
...

Мені здається, що ...

Моя точка зору на
цю проблему така

Я так вважаю, тому
що...

Чому я так думаю?
Тому що ...

Аргументом на
користь моєї думки
може бути те, що ...

Моє переконання
ґрунтується на тому,
що, по-перше ..., а
по-друге

Скарбниця світової
літератури дає багато
прикладів щодо
порушеної проблеми.
Так ...

На згадку приходить
герой ...

У зв'язку з порушеною
проблемою хочеться
згадати твір

Як я вже зазначав, ...
Щодо цього яскравим
прикладом є образ ... з
твору ...

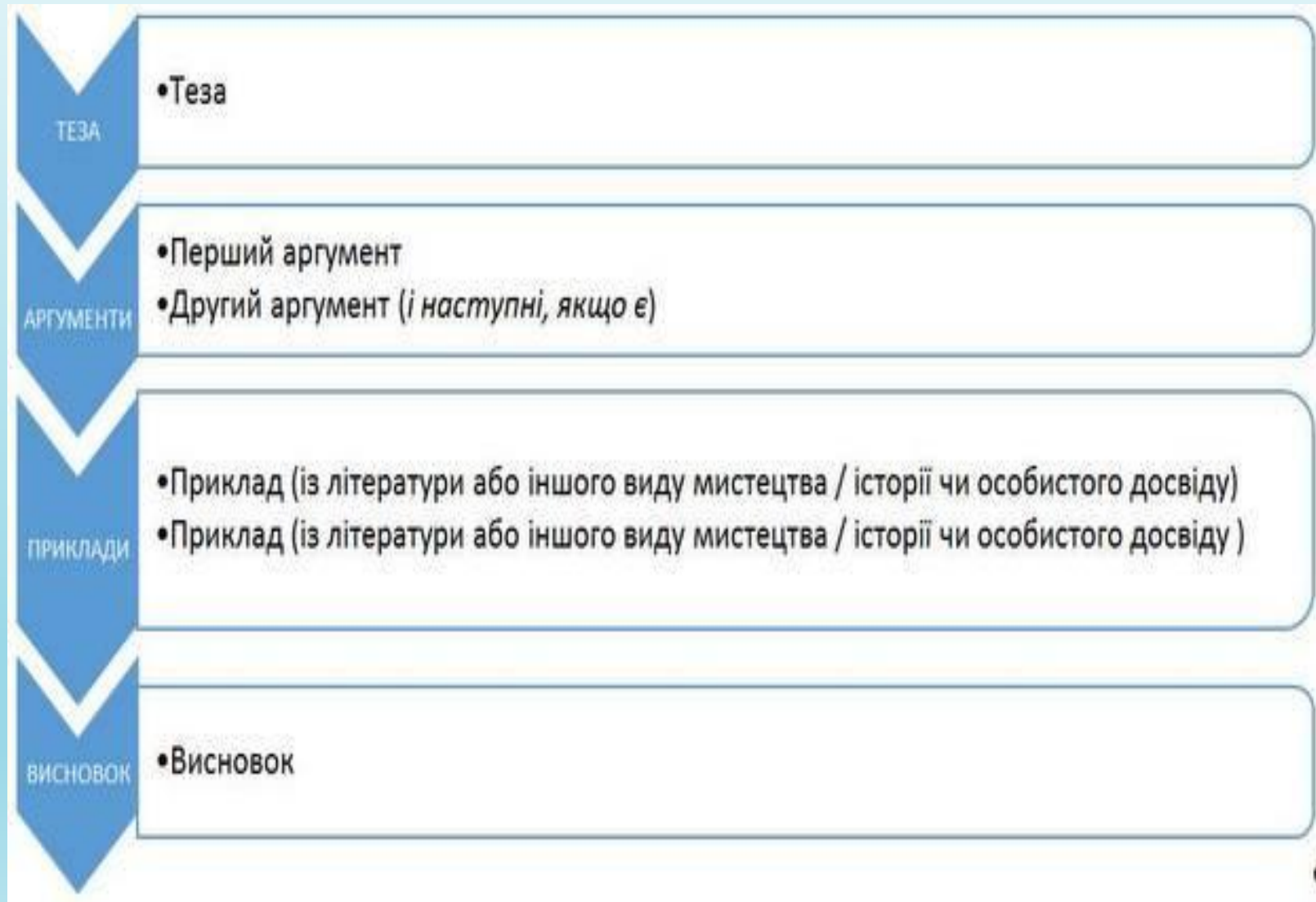
Отже, можна дійти
висновку, що ...

Таким чином, можна
зробити висновок ...

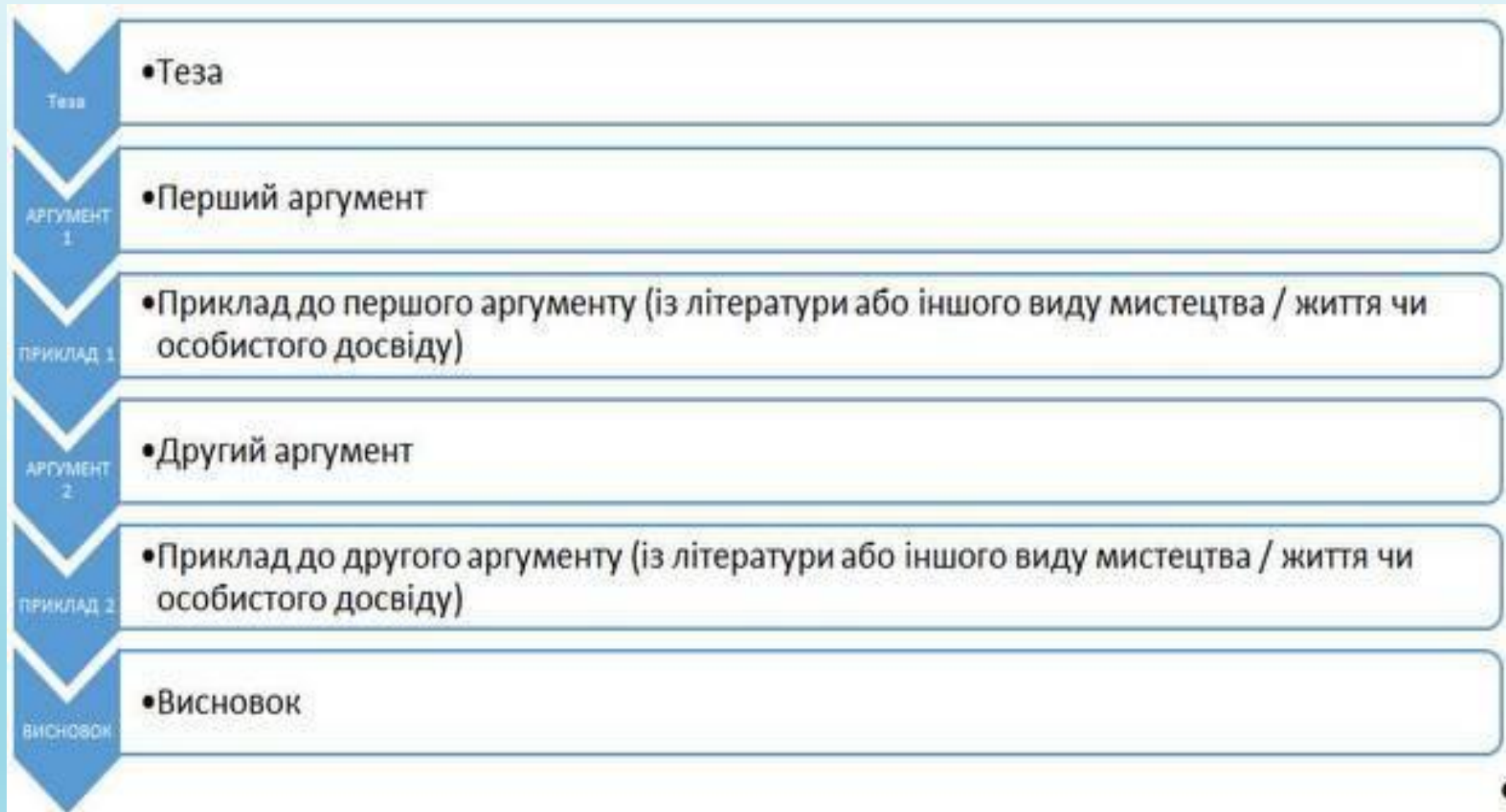
На завершення свого
роздуму підсумую ...

Моделі структур власного висловнення

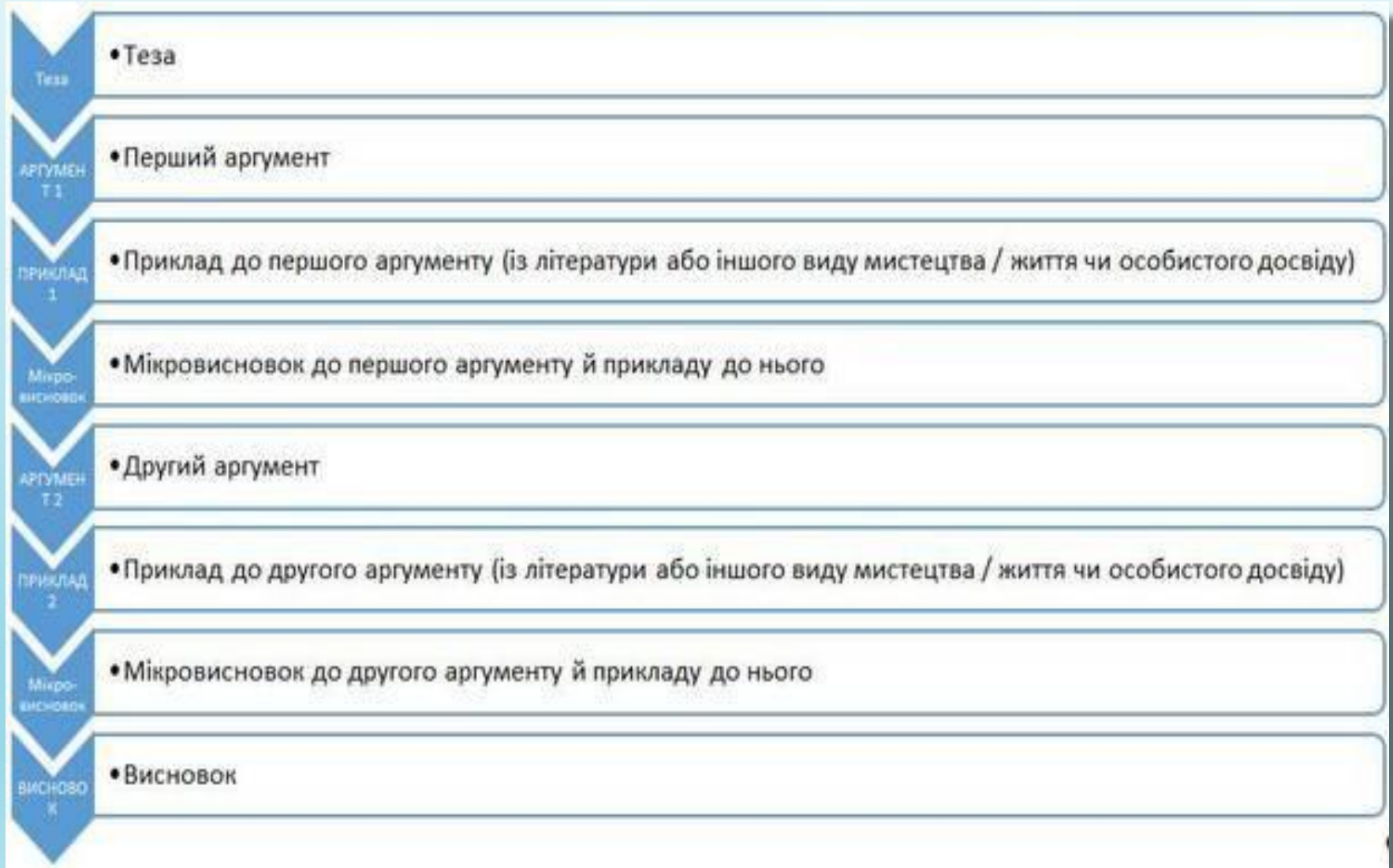
Композиційна модель №1

Композиційна модель №2

Композиційна модель №3

Варіанти поділу власного висловлення на абзаци

Номер абзацу	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5	Варіант 6
1	теза	теза	теза	теза	теза	теза
2	аргумент 1	аргумент 1	аргумент 1	аргумент 1	аргумент 1	аргумент 1
	аргумент 2			приклад 1	приклад 1	
3	приклад 1 приклад 2	аргумент 2	приклад 1	мікровисновок 1	мікровисновок 1	приклад 1
				аргумент 2		
				приклад 2		
4	висновок	приклад 1	аргумент 2	висновок	аргумент 2	мікровисновок 1
					приклад 2	
5		приклад 2	приклад 2		мікровисновок 2	аргумент 2
6		висновок	висновок		висновок	приклад 2
7						мікровисновок 2
8						висновок

Організація роботи на уроці під час підготовки до написання власного висловлення передбачає

Дякую за увагу!

**Щиро зичу успіхів Вам і Вашим
учням!**